

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. VI. De facto non remittitur peccatum mortale sinè infusione gratiæ
sanctificantis, contrarium non implicat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

ab eis iustitiam originalem in poenam peccati præteriti & moraliter perseverantis; adeoque illa privatio potius est effectus peccati, quam formaliter peccatum.

Si rursum dixeris; illa carentia seu privatio displicet Deo, facit nos ejus inimicos &c. Respondeo rursum; non esse nisi malum poenæ, & non displicere Deo ratione sui, sed ratione peccati Adæ in nos transfusi, & moraliter perseverantis.

Instita; si esset carentia illius iustitiæ absque peccato precedente, adhuc privaret unione cum Deo. Respondeo, tali casu non esset carentia iustitiæ debita; adeoque illa carentia non esset mala moraliter, sed solum physicè.

si Deus (inquit Scotus 2. dist. 37. q. 2. n. 17.) immediate subtrahendo manutentionem suam annihilaret gratiam sine defectu voluntatis in operando, ista carentia non esset peccatum, quia non esset carentia iustitiæ debita. Voluntas enim non est debitor iustitiæ nisi in quantum in potestate eius est conservare eam, ne scilicet demeritorie corrumpat eam. Licet igitur manus malum sit privatio gratiæ, quam privatio iustitiæ actualis: tamen ista potest esse à Deo non agente, id est, non conservante: sed non primo non agente, sed ideo non agente, quia voluntas demeruit illud, propter quod Deus subtrahit conservationis suæ manutentionem à gratiâ: sed respectu illius privationis rectitudinis actualis, si est primum peccatum, non est aliquod peccatum præcedens vel demeritum, propter quod Deus posset se subtrahere, ut illa rectitudo non inest, quantum est ex parte Dei: igitur nec privatio gratiæ est peccatum, nisi in quantum est iustitiæ debita, quæ voluntas demeritorie se privavit: licet à Deo non causante sit ista annihilatio gratiæ: sed si ista annihilatio esset non propter aliquam obliquitatem in voluntate priorem, ista non esset peccatum.

Ubi Scotus per peccatum intelligit effectum peccati; quoniam aliquando effectus appellatur nomine causæ, ut testatur Trident. sess. 5. in Decreto de Peccato originali can. 5. dicens: Hanc concupiscentiam, quam aliquando (puta Rom. 6. 7. & 8. & ad Coloss. 3.) Apostolus peccatum appellat; sancta Synodus declarat Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè & propriè in venariis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & quia ad peccatum inclinat.

Quidni ergo privatio gratiæ habitualis aliquando possit vocari peccatum, sive actuale, sive habituale, non quod verè formaliter & propriè sit peccatum, sed quia ex peccato est, id est, quia est effectus inseparabiliter consequens propriè dictum peccatum? Inseparabiliter, inquam, non physicè, & ex natura rei, quasi Deus necessitetur physicè ad subtrahendam conservationis suæ manutentionem à gratiâ, sed liberè propterea, dependen-

ter à decreto libero suæ voluntatis, quo statuit, ad præsentiam peccati actualis tamquam demeriti, gratiam annihilare, & annihilatam non reproducere ad præsentiam peccati habitualis, id est, quamdiu peccatum physicè præteritum moraliter perseverat; tandiu autem perseverat moraliter, quamdiu non remittitur.

Potrà remittitur peccatum, quando Deus credit jure, quod habet ad rationabile odium propter peccatum commissum, tamen si retineat jus ad poenam infligendam. Interim non solet Deus cedere jure, quod habet ad rationabile odium, nisi unà cedat jure, quod habet ad infligendam poenam æternam: id est, remittendo culpam semper unà remittit poenam æternam; quamquam, ut suo loco videbimus, hæc remissiones absolute separari possint, id est, Deus posset remittere culpam, tamen si non remitteret poenam æternam.

Impræsentiarum quæro, an remissio peccati mortalis fieri possit sine infusione gratiæ, & si possit, an aliquando fiat.

CONCLUSIO VI.

De facto non remittitur peccatum mortale sine infusione gratiæ sanctificantis, contrarium non implicat.

PRIMA pars est communis, & colligitur ex Scripturis, quæ remissioni peccatorum adjungunt infusionem gratiæ. Rom. 8. v. 1. Nihil ergo nunc damnationis est iis qui sunt in Christo Iesu, scilicet per gratiam sanctificantem.

Et cap. 6. v. 4. sic habes scriptum: Consepulti sumus cum illo per Baptismum in mortem: ut quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Quæ autem illa vitæ novitas, nisi gratia sanctificans? Hinc v. 22. Nunc verò liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitæ æternam.

Ezech. 18. v. 21. & 22. Si impius egerit Penitentiam ab omnibus peccatis suis &c. vitâ vivet & non morietur. Vita, inquam, quæ est gratia sanctificans, & non morietur morte æternâ. Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor, in iustitiâ suâ quam operatus est vivet. Item Psalm. 50. v. 11. Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Et ut scires deletionem illam non fieri sine infusione gratiæ sanctificantis, continuo subiungitur: Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.

Alia oblectio solvitur.

Instantia.

Responsio.

358.

Quare Deus possit esse causa privationis gratiæ, sed non rectitudinis debita.

359.

Scotus hic per peccatum intelligit effectum peccati.

Privatio gratiæ est effectus inseparabiliter consequens peccatum.

Hanc

Hanc inseparabilem; secundum præsentem Dei ordinationem, conjunctionem remissionis peccatorum cum infusione gratiæ sanctificantis, graphicè exprimit Concilium Trid. in primis sess. 5. in Decreto de Peccato originali can. 5. dicens: Si quis per Iesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in Baptismate confertur, remissionem originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet &c. anathema sit. Ecce collationem gratiæ, sive ipsam gratiam, quasi causam statuit remissionis originalis peccati, & totius quod habet veram rationem peccati. Hinc sess. 6. cap. 7. describens justificationem peccatoris: Quæ, inquit, non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio; & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum. Et can. 11. Si quis dixerit, homines iustificari vel solâ imputatione iustitiæ Christi, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiæ & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur, atque illis inheret, &c. anathema sit.

Sed dicit aliquis: non renuo rem de facto sic le habere in justificatione impii; aut unde constat nunquam remitti peccatum mortale extra justificationem, si id sit possibile, ut habet altera pars Conclusionis?

Respondet; unde constat aliquando remitti extra justificationem? Sane nullam huiusmodi remissionem invenio vel in Scripturis, vel in SS. Patribus, aut Oecumenicis Conciliis; adeoque licet possibilis sit, tamen cum pendat à sola voluntate divina, non est asserenda, nisi illius voluntatis aliquod extet indicium.

Igitur quantum ad factum satis conveniunt inter se Doctores Catholici: de possibilitate opposita disputant, nonnullis existimantibus, Deum nullatenus posse remittere peccatum sine infusione gratiæ, aut alterius formæ æquivalentis.

Nos illam potestatem Deo nolimus eripere; sed fidenter asserimus, nullam hæcenus fuisse probatam implicantiam in remissione peccati mortalis absque infusione gratiæ, aut alterius similis formæ. Hæc est sententia Doctoris Subtilis qui asserit q. dist. 16. q. 2. n. 4. infusionem gratiæ esse mutationem distinctam à remissione culpæ: ibi: Hæc sit prima Conclusio, quod infusio gratiæ, & expulsio culpæ, seu magis proprie loquendo, remissio culpæ, non sunt simpliciter una mutatio.

Hanc Conclusionem probat sic: Idem non separatur ab eodem, accipiendo uniformiter identitatem & separationem, puta si reatiter realiter, & si ratione, ratione (quia etiam hoc includit oppositum primi principii, scilicet quod idem ut est idem, simul sit, & non sit) sed remissio culpæ, & infusio gratiæ, possunt ab invicem separari. Probatur tam comparando primam ad secundam, quam è converso: possent

enim in statu innocentie in genere humano (& ita factum est in Angelis, qui non peccaverunt) gratia infundi absque culpa remissione, quia nulla culpa infuit. Similiter potest culpa remitti absque hoc, quod gratia infundatur: potest enim Deus de potentia absoluta hominem creare in puris naturalibus sine culpa, & sine gratia: ergo & post lapsum talem reparare, & ita remittere culpam sine infusione gratiæ. Evidentia istius rationis patet supra in questione de Circumcisione dist. 1.

In hac autem questione, quæ in ordine est sexta, n. 2. inquit: An ex isto supposito (quod videlicet per Circumcisionem peccatum originale delebatur) sequatur necessario gratiam in Circumcisione confertur. Et quia, inquit, dimissio culpæ, & collatio gratiæ sive coniunctim, sive separatim, non respiciunt nisi potentiam divinam, aliquid autem dicitur possibile Deo dupliciter, scilicet secundum potentiam absolutam, vel ordinatam: ideo primo videndum est, an possibile sit Deo de potentia absoluta delere culpam originalem sine infusione gratiæ; Secundo, an hoc sit sibi possibile secundum potentiam ordinatam. Expectas resolutiones Secti?

Ad secundam questionem respondet hinc verbis n. 9. Teneo, quod non est possibile de potentia ordinata culpam originalem, nec aliquam aliam mortalem dimittere sine infusione gratiæ, quia licet absolute sine contradictione possit esse medium in specie humana inter filium regni, & filium perditionis, scilicet homo in puris naturalibus: tamen secundam legem sapientie divinæ, post lapsum nullum est medium inter gratum, qui est filius regni, & peccatorem, qui est filius carceris. Nec potest esse loquendo de potentia ordinata, id est, conformi legibus à sapientia & voluntate divina determinatis: & ideo nullam liberat, nec sic liberare potest à culpa, nisi cui dat gratiam.

Quantum autem ad potentiam absolutam: Concedo, inquit Doctor n. 6. Conclusiones ultimarum rationum, quod de potentia absoluta possit Deus dimittere culpam originalem non conferendo gratiam: & hoc maxime cum gratia non opponatur formaliter peccato originali, nec modo dimittatur illud peccatum per collationem gratiæ, nisi quia gratia includit æquivalenter in acceptatione divina iustitiam originalem, quæ formaliter opponitur peccato originali.

Cum ergo ex sententia Scoti, de qua præcedenti Conclusionem, gratia non opponatur formaliter etiam peccato personali, nec modo dimittatur illud peccatum per collationem gratiæ, nisi dependentem à libera voluntate Dei, liquet profectò, quod de potentia absoluta possit Deus dimittere culpam personalem, non conferendo gratiam.

Sed contra; si culpa dimittitur, divina offensa remittitur: ergo peccator Deo reconciliatur: ergo per consequens à Deo acceptatur; nullus autem à Deo acceptatur sine gratia: ergo &c. Et confirmatur; quia si non est inimicus: ergo amicus.

Respondet Doctor supra nu. 7. Concedo quod divina offensa placatur, & iste cui dimittitur

385. Duplex Dei potentia absoluta & ordinata. Scotus.

De ordinata non est possibile peccatum mortale remitti sine infusione gratiæ. Scotus.

366. focus de potentia absoluta.

367. Objectio

Respondeo. Scotus.

peccatum, reconciliatur: sed non sequitur ergo est acceptus Deo ista acceptione speciali, quâ acceptus est per gratiam: homo enim in puris naturalibus est placatus Deo, non tamen acceptus specialiter, hoc est, dignus vitæ æternæ; pax enim & reconciliatio non dicitur nisi Deum nolle vindicare culpam istam: sed acceptare plus dicit, scilicet istum ordinare tamquam dignum vitæ æternæ. Patet etiam in nobis: possum enim alicui, qui offendit me, placari, ut non sim sibi inimicus, neque velim vindicare commissum, absque hoc quod recipiam eum ad amicitiam specialem, secundum quam ordinetur ad aliquod bonum speciale.

Ergo similiter Deus potest alicui, qui ipsum offendit, placari, ut non sit illi inimicus, neque velit vindicare commissum, absque hoc quod recipiat eum ad amicitiam specialem per gratiam, secundum quam ordinetur ad gloriam. Quæ enim ratio disparitatis?

368. Deus de ab soluta potest remittere unum peccatum mortale sine alio.

Consequenter assero, sicuti possum alicui, qui me multoties offendit placari, ut non sim ipsi inimicus, neque velim vindicare hoc commissum, quamvis velim vindicare istud commissum; ita non apparet ratio, quare Deus non possit dimittere unum peccatum mortale, id est, placari, ut non sit inimicus. neque velit vindicare hoc commissum, & non dimittere aliud, id est, non placari, & velle vindicare istud commissum, cum utrumque commissum dignum sit inimicitia, & pœnâ; hoc enim nihil aliud est, quàm Deum cedere juri, quod habet ad inimicitiam, & pœnam infligendam ex hoc peccato, & non cedere juri, quod habet ad inimicitiam, & eandem. vel diversam pœnam infligendam ex alio peccato, in quo nulla apparet implicancia, v.g. etiam remissio necessarii deberet fieri per infusionem gratiæ, suppositâ semper veritate hætenus dictorum, videlicet gratiam non expellere peccatum nisi dependenter à libero decreto Dei, neque physicè, & ex natura sua reddere hominem Dei amicum & hæredem vitæ æternæ, sed solum moraliter; quia de facto sic Deus ordinavit, ut homo per gratiam ex inimico fieret amicus, & hæres secundum spem vitæ æternæ.

369. Ut gratia reddat hominem amicum Dei, necesse est ut expellat quodcumque peccatum mortale.

Ad quem utique effectum necesse est, ut gratia expellat quodcumque peccatum mortale; nam relicto vel unico, foret homo simpliciter injustus, peccator, & indignus vitæ æternæ; tamen si haberet simul formam, quæ sive ex natura rei, sive ex congrua ordinatione Dei justum, sanctum, & cælo dignum redderet, si omne peccatum abesset. Enimverò, ut communiter dicitur, bonum constat ex integra causa, malum autem ex singulis defectibus.

Peccatum non efficit hominem inimicum Dei physicè & ex natura sua.

Cæteroque sicuti gratia physicè & ex natura sua non efficit hominem Dei amicum & hæredem vitæ æternæ, sed tantum moraliter, seu dependenter à libero decreto Dei juxta antedicta; ita neque operatio mala physicè & ex natura sua efficit hominem inimicum Dei,

& hæredem æternæ damnationis, sed tantum moraliter, seu dependenter ab ordinatione divina, quâ statuit odio habere impium, & impietatem ejus vindicare pœnâ æternâ.

Et ratio est, inquit Felix de Peccatis c. 18. diffic. 2. n. 14 quia Deum se præbere per modum offensi, est actus Dei liber ad extra; ergo nulla operatio etiam pessima potest Deum obligare, ut præbeat se offensum & inimicum: sicut neque gratia, neque alia creatura potest Deum obligare, ut præbeat se amicum.

Et confirmatur; nam positi quâcumque lege, quâ Deus præcipiat, ut homo bene moraliter operetur, potest Deus non adimplemtem legem non expellere à sua amicitia, & non præbere se illi inimicum, cum in Deo sit distinctum, saltem nostro modo concipiendi, Deum velle ut homo bene moraliter operetur, & velle Deum vindicare peccatum & inimicum se præbere. Nam ad bonitatem distinetur, non se inimicum & offensum ostendere: in humanis enim homo ille qui injuriis afficitur, & nihilominus tantâ benignitate & patientiâ pollet, ut non se inimicum aut injuriosum præbeat, maximâ gaudet bonitate; ita Deus qui infinitâ pollet, potest se inimicum non præbere.

Dices; Deus nequit approbare malum Sap. 14. Odio sunt Deo impius & impietas; sed peccatum est malum, & hominem reddit malum: ergo necessariò Deus hominem odit. Respon. conc. Antecedens (auctoritas loquitur de facto) & negando Conf. nam hominem specificativè, vel propter aliquam formam supernaturalem compossibilem cum peccato, v.g. fidem, vel propter ipsum hominem bene potest approbare; sicut nobis præcepit, ut inimicos diligamus, & detestemur inimicitiam. Hucusque Felix.

Si dixeris; in bonis operibus proxima dignitas ad præmium non potest auferri: ergo neque in malis operibus proxima dignitas ad inimicitiam, & pœnam.

Respon. I. neg. Antecedens: si enim Deus non acceptaret bona nostra opera ad præmium, non haberent proximam dignitatem ad illud, ut docet Scotus 1. dist. 17. q. 3. n. 25. ibi: Ad primum dico, quòd actus, qui est meritum, est in potestate mea suppositâ influentiâ generali si habeo usum liberi arbitrii, & gratiam: sed completio in ratione meriti non est in potestate nisi dispositivè, tamen sic dispositivè, quod est dispositione divina (ergo tantum moraliter, & non physicè seu naturaliter) semper sequitur illud completivum ad agere meum, sicut (naturaliter) semper sequitur animatio ad organizationem factam à causa naturali.

Et n. 26. sic inquit: Deus ab æterno providens hunc actum ex talibus principiis elicendum, voluit ipsum ordinatum ad præmium; & ita actus voluntatis suæ ordinando ipsum ad præmium, voluit ipsum

ipsum esse meritum, qui secundum se considera-
tus absque tali acceptatione divina, secundum
strictam iustitiam non fuisset dignus tali pra-
mio ex intrinseca bonitate, quam habet ex suis
principiis; quod patet; semper enim primum
est maius bonum merito, & iustitia stricta non red-
dit melius pro minus bono: ideo bene dicitur quod
semper Deus prœmiat ultra meritum condignum,
universali quidem ultra dignitatem actus, qui est
meritum, quia quod ille actus sit condignum meri-
tum, hoc est ultra naturam & bonitatem actus in-
trinsecam, ex mera gratuita acceptatione divina.

Resp. II. neg. Conseq. disparitas assignatur,
quia in bonis operibus homo ea offerens est
quali actor, Deus autem quasi reus seu debitor;
ablatis autem debiti non pertinet ad debitorem,
nisi quatenus ille solvit, sed ad creditorem; unde
Deus non potest tollere jus mihi ortum ex bono
operentis solvendo; porro in peccatis contrariū
evenit; nam Deus creditor seu actor est, homo
autem debitor seu reus, creditor autem potest
condonatione tollere debitum, etiam contra
voluntatem debitoris; condonatione, in-
quam, planè extrinsecà inter homines absque
productione alicujus qualitatis physicæ in de-
bitore, cur non similiter inter hominem &
Deum? Cur sicut homo potest alteri homini
remittere injuriam, condonare debitum pœ-
næ mere extrinsecæ, nihil omnino in altero
producendo, ita pari ratione non poterit Deus
remittere peccatori culpam, & pœnam, abs-
que infusione gratiæ justificantis, aut alterius
formæ physicæ naturalis, vel supernaturalis?

Nonne Deus potest remittere obligatio-
nem voti solâ suâ voluntate, absque produ-
ctione alicujus formæ intrinsecæ, vel extrin-
secæ? Cur non similiter obligationem pœnæ,
ortam ex peccato?

Quia, inquit Dicastillo hic disp. 1. n. 323.
obligatio voti pendet ab extrinsecò acceptan-
te, sicut & quævis promissio pendet ab accep-
tante legitime potente non acceptate, aut re-
mittere verbum promissionis; sicut etiam obli-
gatio orta ex contractu, dissolubili ex vo-
luntate contrahentium, & obligatio ex inju-
ria resultans, pendet ex voluntate condonan-
tis, ita ut ille extrinsecus terminus sit una ex
causis requisitis, ut obligatio sit, & eâ defi-
ciente, deficit obligatio: in nostro autem ca-
su non sic; contendimus enim maculam, &
peccatum operis contra rationem facti, non
pendere ab extrinsecò, sed ex natura operis
facti contra fas & regulam rationis, quatenus
tale opus facere, aut omittere absolutè, vel
sub talibus circumstantiis, dissonat rationi,
tum æternæ Dei, tum participatæ à creatura,
sive Deus id velit punire, sive non, & ideo
Deus odit hoc, quia dissonat: unde ipsa dis-
sonantia antecedenter præsupponitur, & ho-
mo est inordinatus; non quia Deus odit &
opus, & operantem, sed è contra, ideo Deus

odit, quia res est dissona; nec Deus potest
aliter condonare, nisi donando aliquid, quo
posito, tollatur ab homine illa dissonantia
juxta dicta; quod verò dicitur de potestate
Dei ad condonandam pœnam absque muta-
tione intrinsecâ, non urget; quia ad hoc suffi-
cit, quòd nolit Deus illum infligere, adhuc
manente homine maculato maculâ culpæ, &
digno tali pœnâ. Sic Deus in hac vita sæpè
non punit, quod dignum erat punitione; non
tamen ideo homo peccans definit esse dignus
eâ pœnâ; & caret culpâ. Hucusque Dica-
stillo.

Sed non videtur satisfacere illis, qui do-
cent cum Scoto 4. dist. 1. q. 1. n. 33. quod per
peccatum non est aliquis formaliter inimicus, sed
tantummodo demeritor. Dico ergo, maculam
peccati, in quocumque illa consistat, sic pen-
dere ab extrinsecâ voluntate Dei, ut si Deus
voluisset, cessante actu peccati tam interiori
quàm exteriori, nulla omnino fuisset relinqui-
deordinatio ex tali actu in peccatore. Dissonat
quidem rationi tale opus facere aut omittere
absolutè, vel sub talibus circumstantiis, &
ideo quamdiu physicè existit, displicet Deo, &
odit illud Deus; attamen ut illo cessante con-
tinuetur displicentia & odium Dei, pendet
à libera ipsius potestate; quamvis enim homo
dignus sit ut propter illud opus, etiam physi-
cè transactum, odio habeatur à Deo, & pu-
niatur pœnâ æternâ, equidem nulla ostendi-
tur necessitas actualis odii, aut punitionis.

Nonne Deus necessariò amat hominem, aut
illi necessariò vult vitam æternam propter bon-
num opus præteritum, adeò ut seclusâ liberali
promissione homo possit dicere Deo: Redde
quod debes, quia feci quod iussisti? Non sic loqui-
tur S. Augustinus, sed ut vidimus Conclufi.
præcedenti: Redde quod promissisti, quia fecimus
quod iussisti. Serm. 16. de Verb. Apost. & ta-
men opus bonum ante promissionem Dei,
dignum quodammodo est, quod ametur, quod
gloriâ æternâ coronetur, & quando fit, ne-
cessariò placet Deo, interim quia dignitas illa,
radicalis tantum est & remota, quod opere
bono transacto Deus propter illud amet homi-
nem, eique velit gloriam æternam, depen-
det ab ejus libera voluntate.

Sicut ergo Deus potuit facere, ut nullum
foret opus meritorium vitæ æternæ, aut me-
ritorium pœnæ æternæ, ut nulla esset pulchri-
tudo habitualis, aut turpitude habitualis; ita
facere potest, ut postquam turpitude habitua-
lis seu macula peccati infuit, amplius non in-
sit, remittendo videlicet jus suum, quod ha-
bet ad odium, & pœnam propter peccatum
præteritum, id est, nolendo amplius jus suum
retinere quod aliàs posset retinere, ad quod
non requiritur infusio gratiæ, aut alterius
formæ sanctificantis, cum hæc remissio
nihil aliud sit, quàm pro hoc tempore velle

374.
Sed non vide-
tur satisfacere.
Quomodo
macula pec-
cati pendet
ab extrinse-
câ voluntate
Dei.

375.
Uti etiam
vita æternam
propter opus
bonum.
S. Aug.

376.
Sed non vide-
tur satisfacere.
Quomodo
macula pec-
cati pendet
ab extrinse-
câ voluntate
Dei.

peccatorem odisse propter peccatum præteritum ; & velle ipsi infligere pœnam æternam ; pro alio autem tempore nolle.

376. Objectio.

Dices ; si condonatio merè extrinseca esset possibilis ; sequeretur , de facto peccatum sufficenter condonari per Absolutionem ; prius naturâ quàm infundatur gratia ; nam formaliter per condonationem macula peccati auferatur. Cùm ergo Absolutio Sacerdotis contineat condonationem , quâ Sacerdos nomine Dei condonat , & hæc præcedat naturâ tamquam causâ effectum , ipsam scilicet gratiæ infusionem , ante infusionem gratiæ intelligi debet ablatum peccatum.

Prima responsio. Scotus.

Resp. I. concedendo totum. Si quæras ; inquit Scotus 4. dist. 16. q. 2. n. 19. quem ordinem habent ista , scilicet gratia , & non culpa , ut sunt obiecta secundaria divinæ voluntatis ? Respondeo , sicut dictum est lib. 1. dist. 41. q. de Prædestinatione , eo modo quo est ordo voluntatis divinæ ad obiecta secundaria ; prius enim vult propinquius fini , & ita simpliciter prius vult ipsi pro A. postquam seipset peccavit , gratiam , quam non vindicare , loquendo de prioritate intentionis ; sed exequendo vult e converso : sicut enim prius vult ipsum habere merita , quàm gloriam , ita vult prius ordinem executionis ipsi non inesse culpam , quàm inesse gratiam. Ergo secundum Scotum ante infusionem gratiæ , quæ non est aliud quàm inesse gratiam , intelligi debet ablatum peccatum , id est , non inesse culpam.

Remissio culpe præcedit infusionem gratiæ.

Conc. Trid.

Quin immo hunc ordinem putant nonnulli significasse Concilium Trident. quando sess. 6. c. 7. ait : Hanc dispositionem seu preparationem iustificatio ipsa consequitur , quæ non est sola peccatorum remissio , sed & (id est , etiam) sanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ &c. Quod an verum sit , patebit ex dicendis.

377. Objectio. & solvitur. ex Trident. infusionem gratiæ & expulsionem culpæ non esse unam mutationem.

Si inferas : ergo gratia non est unica formalis causa justificationis. Respondeo neg. Consequ. & adverte , ex illo Tridentini non modicum confirmari sententiam Scoti , per quam supra n. 4. asserit , infusionem gratiæ , & expulsionem culpæ non esse simpliciter unam mutationem ; non modicum , inquam , confirmari hanc sententiam , quandoquidem ibi à Concilio peccatorum remissio , & , sanctificatio , id est , infusio gratiæ sanctificantis , enumerentur tamquam distincta ; uti etiam in eodem cap. ibi : Vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum , cui inseritur , fides , spes , & charitas.

Non est ordo aliqui causalitatis inter infusionem gratiæ & expulsionem culpæ.

Non dicit Concilium ; per infusionem fidei , spei , & charitatis accipit homo remissionem peccatorum , sed , cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit , ut significet concomitantiam remissionis peccatorum , minimè autem causalitatem unius respectu alterius : quod ante Concilium notavit Doctor Subtilis supra

n. 19. in fine , ubi sic lego : Vel si dicatur , quod Scotus per inesse vel non inesse (culpam) ubi ponitur in isto (homine) extra , sed tantum ut est obiectum voluntatis divinæ ; potest dici consequenter , quod hæc obiecta secundum perfectionem habent ordinem quemdam , ut in ea tendit voluntas divina , sed secundum causalitatem vel generationem nullam ordinem habent.

Ibidem de hoc puncto ita discurrebat Doctor. Sed an gratiam sequatur expulsio culpæ , dubium est ; cum non sit formaliter opposita (gratia culpæ) ut probatum est in tertia ratione , & prima conclusionis solutionis. Sed posset dici negando illud , quia contra dictio est esse amicum Deo , & non amicum ; per gratiam est amicus ; per culpam vero inimicus ; ergo &c.

Sed hoc non cogit , quia amicitia per gratiam est ordinari ad vitam æternam : inimicitia per culpam est ordinari ad pœnam condignam. Hæc possunt simul stare , licet non pro eodem nunc ; altem quomodocumque fini opposita (si non physice , certe moraliter) magis videtur formalis consequentia ad inesse gratiam , non inesse culpam (puta inesse gratia , ergo non inesse culpa) quàm e converso (non inesse culpa , ergo inesse gratia) quia in secundo antecedens nullo modo ponit consequens.

Sed si quæretur de prioritate causalitatis inter ista , Respondeo , non est questio ; nec enim ista negatio obligationis , quæ non est nisi negatio entis rationis causa est gratiæ , nec e converso (gratia causa istius negationis) quia sola voluntas divina ex sua iustitia determinat illam obligationem , sed ex misericordia non obligationem.

Placet adungere quod in eadem questione scribit n. 18. Secundum , inquit , Argumentum de priori , & posteriori , ponderatur ab aliquibus in ista materia , quia ponendo distinctionem istorum (expulsionis culpæ , & infusionis gratiæ) tamquam mutationum , querunt ordinem inter ea. Breviser dico , quod secundum Philosophum 5. Metaph. cap. de priori , & 9. Metaph. cap. 7. aliqua sunt priora generatione , aliqua perfectione ; & ista prioritates communitè e converso se habent : in via enim generationis imperfectiora sunt priora. Hoc modo dico , quod si expulsio culpæ esset aliqua entis , & infusio gratiæ , via generationis prior esset expulsio culpæ ; sed e converso via perfectionis prior esset infusio gratiæ , quia immediatior ipsi fini , quod est simpliciter perfectum in isto ordine.

Similiter de prioritate consequentia , patet quod imperfectius est prius , sicut animal est prius secundum consequentiam , quàm homo (bene enim sequitur : homo est , ergo animal est ; & non e converso ; animal est , ergo homo est) & universalius consequens est imperfectius , quàm antecedens. Sic eo modo quo esset consequentia inter ista (expulsio culpæ , & infusio gratiæ) expulsio sequeretur ad infusionem gratiæ , non e converso. Non enim sunt opposita immediata simpliciter ex natura extremorum , sed ex institutione divina : & non sequitur inductio unius ad amissionem alterius , nisi in oppositis immediatis secundum se.

Trati.

Canonibus.

Transeat ergo, quod expulsio culpæ in executione & viâ generationis sit prior infusione gratiæ, quatenus videlicet expulsio peccati est dispositio, & tollit impedimentum ad infusionem gratiæ; num indè sequitur, quod infusio gratiæ non sit unica causa formalis justificationis? Planè, inquis, quoniam causa formalis gratiæ est suo effectu: ergo vel expulsio peccati sequitur infusionem gratiæ, vel habet distinctam causam formalem; cumque illa expulsio sit pars, ut sic loquar, justificationis, jam non unica, sed duplex erit causa formalis justificationis, sicut est duplex mutatio secundum Scotum supra n. 4. Et verò quæ alia erit causa formalis expulsionis peccati, quam extrinsecus favor Dei, quem in hæreticis damnat Trident. sess. 6. c. 7.?

Respondeo, expulsionem culpæ non esse aliquod ens reale, sed, ut supra dicit Scotus, negatio entis rationis, quæ nullam habet causam formalem, sed resultat ex voluntate Dei, nolentis amplius vindicare peccatum, & propter peccatum manere averfus ab homine, quæ voluntas nihil intrinsecum ponit in homine, & ideo sola non sufficit ad justificationem, sive ad plenam & perfectam justitiam; ut contra hæreticos definit Trident. sess. 6. can. 11. hisce verbis: Si quis dixerit, homines justificari vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusâ gratiæ, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur, atque illis inhereat, aut etiam gratiam, quæ iustificamur, esse tantum favorem Dei; anathema sit.

Quid vobis videtur? Num Trident. hic negat favorem Dei concurrere ad justificationem? Quis non videt potius hunc concursum asserere? Quid ergo? Asserit, gratiam quæ perfectè iustificamur non esse tantum favorem Dei, non esse solam remissionem peccatorum, aut solam imputationem iustitiæ Christi, sed insuper charitatem, diffusam per Spiritum sanctum in cordibus eorum, qui iustificantur, quod omnes Catholici fatètur, quamvis aliqui existiment illam charitatem ex natura sua non remittere peccata, sed ex sola ordinatione divina; adeoque favorem Dei concurrere, licet solus non sufficiat ad plenam & perfectam justitiam, per quam de facto peccator ex inimico fit amicus, & hæres secundum spem vitæ æternæ.

Hanc formam intrinsecam, charitatem, inquam, diffusam per Spiritum sanctum in cordibus eorum, qui iustificantur, negabant hæretici necessariam ad plenam & perfectam justitiam, caventes, homines formaliter iustos esse per iustitiam Christi, quæ nobis meruit justificationem, præsertim accedente certâ fide justificationis, seu remissionis peccatorum.

Pater ex diversis Canonibus ejusdem sessio-

nis. Can. 10. Si quis dixerit, homines, sine Christi iustitia, per quam nobis meruit, iustificari, aut per eam ipsam formaliter iustos esse; anathema sit. Can. 12. Si quis dixerit, fidem iustificantem nihil aliud esse, quàm fiduciam divine misericordie, peccata remittentis propter Christum; vel eam fiduciam solam esse, quæ iustificamur; anathema sit. Can. 13. Si quis dixerit, omni homini ad remissionem peccatorum assequendam necessariam esse, ut credat certo, & absque ulla hæsitacione proprie infirmitatis & indispositionis peccata sibi esse remissa; anathema sit. Can. 14. Si quis dixerit, hominem à peccatis absolvi, ac iustificari ex eo, quod se absolvi ac iustificari certo credat, aut neminem verè esse iustificatum, nisi qui credat se esse iustificatum, & hac sola fide absolutionem & iustificationem perfici; anathema sit.

Hi sunt errores, quos damnat Concilium Trid. Porò gratiam sive charitatem diffusam per Spiritum sanctum in cordibus eorum, qui iustificantur, physicè & ex natura sua expellere peccatum, nusquam docet vel hoc, vel aliud Concilium. Similiter nusquam docent Concilia, gratiam physicè & ex natura rei facere hominem ex inimico amicum, & heredem secundum spem vitæ æternæ. Facit tamen ex inimico amicum etiam secundum nostra principia, sed ex speciali favore seu acceptatione Dei, quæ acceptatio nullibi à Conciliis reprobat.

An autem ille favor debeat dici extrinsecus, quæstio est de nomine; putant aliqui, quod licet acceptatio ad gloriam dicatur extrinseca gratiæ, quatenus est per actum Dei acceptantis, non tamen posse dici extrinsecum favorem; quoniam non consistit in sola extrinseca imputatione, sed ordinatur ad futurum effectum realem & intrinsecum, scilicet gloriam aliquando conferendam ratione gratiæ, & qui dat formam, dat consequentia ad formam.

Adde, quod hæc acceptatio non est nova, consequens gratiam jam infusam, ut aliqui Recentiores existimant. Scotistas sentire, sed est antiqua ex decreto Dei de facto annexa gratiæ habituali, & in illa imbibita; & ita de facto gratia est perfecta iustitia, licet totum quod habet, non habeat ex natura rei, sed aliquid ex pacto, aliquid ex natura rei, ut optimè notavit Scotus i. dist. 17. q. 3. ubi n. 26. sic ait: Ad illud quod secundo adducitur pro secundo membro, quod actus meretur acceptare. Respondeo, in hoc est ratio meriti secundum quid, quia non est ordinatio actus ad beatitudinem, ut ad primum iuste reddendum pro tali actu, & conceditur, quod acceptatio ista passiva divina, non imputatur in ratione meriti secundum quid: sicut non requiritur in ratione meriti de congruo, quomodo attritus meretur iustificari. Et quod prædictum est (scilicet de acceptatione requisita ad meritum condignum) est intelligendum de acceptatione æternâ, quæ Deus ab æterno providens hunc actum ex talibus

383.

Trident. nusquam docet charitatem ex natura sua expellere peccatum.

384.

An favor Dei, quem nos requiramus, debeat dici extrinsecus, est quæstio de nomine.

384.

Non conceditur gratiam iam infusam.

385.

Ad illud quod secundo adducitur pro secundo membro, quod actus meretur acceptare.

talibus

calibus principiis elicendum voluit ipsum ordinatum ad præmium. Ergo consimiliter, quod dicitur de acceptatione gratiæ ad effectum gloriæ, & remissionis peccatorum, intelligendum est de acceptatione æterna, quâ Deus ab æterno voluit cum infusione gratiæ remittere peccata, & dare jus ad vitam æternam.

385.
Secunda
responsio
ad principalem
objectionem.

Hinc, ut revertamur ad principalem objectionem, tamen si condonatio merè extrinseca foret possibilis (quod putamus) adhuc posset negari hæc consequentia: ergo de facto peccatum sufficienter condonatur per absolutionem Sacerdotis prius naturâ, quàm infundatur gratia; quia dici posset, quod de facto Deus ordinaverit non condonare peccatum, nisi præviâ, aut saltem concomitante infusione gratiæ; adeoque licet Sacerdos nomine Dei condonet, non tamen nisi concomitante infusione gratiæ; cum Deus de facto non aliter condonet, quamvis posset sine infusione gratiæ condonare, & infundere gratiam sine condonatione.

386.
Objectio.

Si inferas: ergo posset quis esse ordinatus ad vitam æternam, etiam si non esset iustus. Item posset augeri habitus gratiæ secundum rationem acceptationis, & non secundum rationem habitus physici.

Responsio.

Respondeo conc. totum de potentia Dei absoluta. Immo de facto probabiliter contingit, quod qui habet quatuor gradus gratiæ, & operatur ut tria, sit acceptus ad septem gradus gloriæ, & non habeat nisi quatuor gradus gratiæ, ut infra videbimus.

De primo lego apud Scotum suprâ n. 29. hæc verba: *De secundo articulo dico, quod Deus de potentia absoluta bene potuisset acceptare naturam beatificabilem acceptatione spirituali prædicta (pota ad vitam æternam) existentem in puris naturalibus. Et similiter actum eius, ad quem esset inclinatio eius merè naturalis, potuisset acceptare ut meritum. Sed non creditur ita disposuisse, quod naturam puram, vel actum eius sic acceptet: quia actum ex puris naturalibus esse meritum appropinquat errori Pelagii: ideo verisimiliter creditur, quod acceptet naturam, & actum eius tamquam meritum, per habitum supernaturalem.*

387.
Alia ob-
jectio solvi-
tuta.

Si rursum inferas: ergo per gratiam potius reputamur filii & amici Dei, quàm verè à parte rei sumus. Resp. neg. Conseq. nam per gratiam verè & propriè sumus filii Dei, licet non ex sola natura rei, sed simul ex pacto connexo & imbibito in ipsa gratia.

Veluti in nostra sententia, in qua gratia de potentia absoluta potest esse simul cum peccato, non solum tegitur peccatum, ut dicebant hæretici, sed adhuc verè & propriè peccatum excluditur per gratiam, licet non ex sola natura rei, sed simul adhibito pacto, imbibito in ipsa gratia, cum qua proinde constituit unicam causam formalem justificationis.

388.

Neque propterea loquimur in sensu quo-

rundam Canonicorum Colonienfium in li- bello, qui inscribitur *Antidigma* tit. de Justif. cap. *Per quas causas iustificemur*; nam isti non videntur ponere gratiam inherenter, sicut nos ponimus, sed dicebant (ut refert Vasquez 1. 2. disp. 202. c. 1.) *Eodem modo iustificamur à Deo iustitia duplici tamquam per causas formales & essentielles, quarum una & prior est consummata Christi iustitia, non quomodo extra nos in ipso est, sed sicut & quando eadem nobis, dum tamen sibi apprehenditur, ad iustitiam imputatur. Hæc ipsa nobis ut imputata iustitia Christi præcipua est, & summa iustificationis nostræ causa.*

Ubi, inquit Felix de grat. c. 8. diff. 9. n. 11. hi Canonici primò non dicunt esse causas formales, sed, *tamquam*; quod si daretur forma intrinseca, non dicerent, *tamquam*. Sed hæc consideratio est parvi momenti.

Secundò, inquit idem Auctor, dicunt esse in nobis eandem iustitiam Christi per imputationem, & quando creditur nobis imputari, quod nos nullo modo dicimus, sed fatemur formam intrinsecè inherenter, etiam si dicamus, quod omnes suos effectus formales non præter ex natura rei, sed aliquos ex pacto Dei. Sed quidquid sit de sententia horum Colonienfium, & Alberti Pyghii, si tenent nostram sententiam, nihil definitum est contra ipsos; quod si male audiunt apud Catholicos; ex eo est, quia Catholici existimant eos convenire cum hæreticis. Hæc Felix.

Qui ibidem n. 12. fatetur esse unicam formalem causam, sed non indivisibilem, verum confluat ex entitate physica gratiæ, & ex moralitate proveniente ex favore Dei; unde, inquit, talis moralitas vel intrinseca denominatione non est in homine, sed in ipsa gratia, quæ formaliter & intrinsecè reddit hominem amicum & filium Dei, & expellit peccatum, licet hoc non efficiat ex natura rei, sed ex pacto imbibito. Hæc Felix.

Sicut ergo ab uno calore subjectum est calidum, & frigus est expulsum ab eodem subjecto; ita ab una gratia homo est amicus & filius Dei, & peccatum est expulsum ab eodem homine, cum hac sola differentia, quod calor utrumque illum effectum, unum positivum, alterum privativum, causet physicè, gratia autem solum moraliter. Unde veluti in calefactione illius subjecti duplex intervenit mutatio, una à privatione caloris ad calorem, quæ est mutatio positiva, altera à frigore ad privationem frigoris, quæ est mutatio privativa; simili ratione in justificatione peccatoris duplex cernitur mutatio, una positiva & realis à privatione gratiæ ad ipsam gratiam, altera privativa, sed rationis tantum, à peccato ad ejus expulsionem seu privationem.

Dico: *Sed rationis tantum, quia obligatio ad penam pro culpa remissa non est aliquid reale in anima post actum præteritum, sed est tantum relatio rationis*

rationis in obiecto volito, ut volitum est: ergo remissio que est ab obligatione ista, ad non obligatorem, non est mutatio realis. Consequentia patet, quia non est mutatio realis, nisi sit in terminum realem positivum, vel privationem realem.

Antecedens declaratur, quia sicut volitum à me, per hoc, quod est à me volitum, nullam habet formam realem novam absolutam vel relativam; sed tantum relationem rationis correspondentem reali rationi in me: ita per hoc, quod aliquis est volitus, vel ordinatus ad penam à voluntate divina, postquam commisit culpam, cum culpa non remaneat (physicè) nec aliquid reale positivum vel privativum: nec alia relatio realis fundata super culpam remanentem, sed tantum rationis. Hæc Scotus 4. dist. 16. q. 2. n. 7. postquam n. 6. docuisset, remissionem culpæ non esse mutationem realem.

Secunda, inquit, Conclusio est hæc: Infusio gratiæ, & remissio culpæ non sunt due mutationes realis. Hoc probatur, quia infusio gratiæ est mutatio realis, quia est inter privationem formæ realis ad formam illam: remissio autem culpæ non est mutatio realis.

Ceterum hanc duplicem mutationem haud obscure, ut supra notavi, indicat Concilium Trid. sess. 6. c. 7. ibi: Que (justificatio) non est solum peccatorum remissio, sed & (id est, etiam) sanctificatio & renovatio &c. Et infra: In ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo &c.

His consonat D. Chryostomus Homil. 20. in Genesim dicens: Num grave aliquid & molestum à vobis requirit Deus? Contritionem vult cordis, compunctionem mentis, confessionem rume, sedulitatem continentiam, & non solum largitur vulverum curam, & à peccatis mundos ostendit, sed & eum qui antea immundis peccatorum sarcinis gravabatur, ipsum efficit. Ubi due mutationes significantur, licet cum dicimus: Per calefactionem non solum producat calor, sed etiam expellitur frigus, quo loquendi modo non utimur in simplici mutatione, non enim dicimus: Per illuminationem non solum producatur lumen, sed etiam expelluntur tenebræ.

Idem docet Synodus Moguntina ultima c. 7. ibi: Que justificatio cum peccatorum remissione, etiam sanctificationem, & interni hominis renovationem confert. Si remissio peccati nequidem per Deum aliter fieri potest, quam per infusionem gratiæ, hoc est, per sanctificationem, & interni hominis renovationem, cur Ecclesia adeo fuit sollicita, ut remissioni peccatorum semper conjungeretur sanctificatio, & interni hominis renovatio?

Tridentinum sess. 5. in Decreto de Peccato originali can. 5. Qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, per remissionem peccatorum, & novum, qui secundum Deum creatus est, per susceptionem gratiæ sanctificantis, induentes &c. Nam per gratiam, si non physicè, saltem moraliter participamus esse Dei, & efficiamur consortes naturæ divinæ,

quod nollatenus competit ex se remissioni peccatorum.

Sed audiamus Innocentium III. cap. Maiores de Baptismo, ubi sic scribit: Illud verò quod opponentes inducunt, sicut aut charitatem aliamque virtutes parvulis; utpote non consentientibus; non infundit, à plerisque non conceditur absolute, cum propter hoc inter Doctores Theologos questio referatur: aliis asserentibus, per virtutem Baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri; nonnullis dicentibus, dimitti peccatum, & virtutes infundi &c.

Dubitas de probabilitate utriusque sententiæ? Omne dubium dissolvit Clemens V. in Clem. unica de Summa Trinit. ibi: Verum quia quantum ad effectum Baptismi in parvulis, referuntur Doctores quidam Theologi opiniones contrarias habuisse: Quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem Baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri: Aliis de contraria asserentibus, quod & culpa eisdem in Baptismo remittitur, & virtutes ac informans gratia infunduntur quoad habitum, etsi non pro illo tempore quoad usum. Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Christi (quæ per Baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem secundam (quæ dicit, tam parvulis quam adultis conferri in Baptismo informantem gratiam, & virtutes) tamquam probabiliorum & dictis Sanctorum, ac Doctorum modernorum Theologia magis consonam & concordem, sacro approbante Concilio duximus eligendam.

Et quamvis hodie illa sententiæ forte sit definita per Concilium Tridentinum supra, ubi dicit anathema illi, qui per Jesu Christi Domini nostri gratiam, que in Baptismo conferitur, reatum originalis peccati remitti negat, æquidem ex eo minimè consequens est, non posse absolute remissionem peccati separari ab infusione gratiæ; quia multa Deus absolute potest facere, quæ de facto non facit. Et questio inter Doctores illos Theologos non erat de possibili, sed de facto. Possibilitatem ergo omnes supponebant, de facto autem disputabant. Unde qui factum negabant, non leguntur allegasse impossibilitatem, neque Clemens allegat, sed solummodo generalem efficaciam mortis Christi, quæ per Baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis.

Dixi notanter, Forè; quia nonnulli per hanc Gratiam in illo canone intelligunt quoddamque beneficium speciale, quod ex meritis Christi præstatur parvulis in Baptismo, sive sit gratia informans, sive favor aliquis extrinsecus, dum modo tale beneficium sit, per quod remittatur reatus peccati originalis, & totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, non enim intentio Concilii erat, illà Sessione definire naturam gratiæ justificantis; sed tantummodo decretum transfusionem peccati originalis, ejusque remissio-

393. Item ex Innoc. III. cap. Maiores de Baptismo.

Clemens de Summa Trinit.

394. Forè hodie definitum est parvulis in Baptismo conferri gratiam informantem.

395. Forè hodie definitum est parvulis in Baptismo conferri gratiam informantem.

remissionem per meritum unius Mediatoris Domini nostri Jesu Christi, ut patet ex contextu.

395. Objectio ex Conc. Trid.

Rogatur aliquis, si jam dicta vera sint, quomodo ergo rectè Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 4. dicat, quòd justificatio fit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primæ Adæ, in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei &c? cùm in his verbis tantùm inveniatur unica mutatio; uti etiam in illis cap. 7. Unde homo ex iniusto fit iustus, & ex inimico amicus.

Responsio.

Respondeo, Concilium ibi solum velle, justificationem esse verum motum à contrario in contrarium terminum; contrarium, inquam, saltem moraliter, & esse expulsiōnem unius, & introductionem alterius; sed exinde non sequitur esse unum motum simplicem. Sicuri quavis idem Concilium sess. 13. cap. 4. Transubstantiationem vocet singulariter, Conversionem, & non pluraliter, Conversionem ibi: Quæ conversio convenienter & proprie à sancta Catholica Ecclesia transubstantiatio est appellata. Similiter can. 2. ibi: Quam quidem conversionem Catholica Ecclesia apertissimè transubstantiationem appellat. Scholastici tamen fatentur, duplicem ibi esse mutationem, unam privativam, quæ terminatur ad desitionem substantiæ panis, alteram positivam terminatam ad præsentiam corporis Christi.

396. Alia obiectio ex Scot.

Sed rursus alius clamat: Scotus expressè negat duplicem mutationem 4. dist. 16. q. 2. n. 16. ibi: Sed si ex illa auctoritate veli probare duas esse mutationes, infusionem (gratiæ) & expulsiōnem (peccati) per hoc quòd peccare, & gratiam corrumpi sunt due mutationes: ergo à simili in proposito. Dico, quòd consequentia non valet, quia illa culpa, ad quam est motus peccati vel peccandi, non manet usque ad infusionem gratiæ; nec etiam tunc potest esse terminus à quo propria mutationis: sed illa culpa transeunte, manet sola obligatio in isto, ut est obiectum secundarium voluntatis divini, & illa in iustificatione non potest esse terminus à quo alienius mutationis proprie.

Occurrit responsio.

Nec satisfacies si dixeris, Scotum ibi per mutationem propriam, intelligere mutationem realem; nam n. 17. sic ait: Ad ultimum de dispositione ad formam, ad quam disponit, dico, quòd ista remissio privativa, quæ est carentia obligationis ad penam, non est aliqua dispositio realis ad amicitiam seu gratiam: & ideo ipsa remissio accepta quasi terminata ad hanc carentiam, non est aliqua mutatio realis. Si ergo accipias, quòd remissio mutatio, est dispositio ad illam mutationem, quæ est infusio gratiæ, nego: quia remissio non est aliqua mutatio, neque activa, neque passiva, nec rei, nec rationis. Ubi expressis verbis negat mutationem rationis.

397. Explicatur doctrina Scoti.

Planè negat, sed in quo sensu? Disces ex n. 15. sequentis tenoris: Potest dici, quòd ubi actus, in quo obiectum habet esse rationis, potest esse terminus mutationis realis, ibi potest obiectum mutari mutatione rationis: sicut lapis potest fieri de non in-

tellecto, intellectus à me; quia intellectus eius in me esse potest esse nova. Sed ubi actus nullo modo est terminus mutationis realis, ibi obiectum ut in actu, non potest mutari mutatione rationis. Nunquid est velle dicitur, & per consequens Petrus ut est obiectum istius actus, quia ut extra habens esse novum, non habet noviter rationem obiecti, sed uniformiter in æternitate, & ita nulla videtur esse concedenda mutatio, nec rei, nec rationis in Petro, quando dicitur contra sibi esse remissa. Quia videlicet nulla fit mutatio, nec rei, nec rationis in voluntate divina, quæ ab æterno pro hoc nunc volebat vindicare peccatū in Petro, & pro alio nunc volebat vindicare.

Concomitantur tamen ibi (prosequitur Doctor) remissionem illam activam Dei, & passivam secundum dicit in Petro, quoadam mutatio realis; & hoc semper de potentia ordinata, quæ est ad gratificandum Petrum; quia de potentia ordinata, nulli remittit Deus pro A. quin illum pro tunc gratificet: sed de potentia absoluta, & in re extra, & in actu intra pro æternitate possenti ista separati, ut scilicet remittat Petrus in A. adveniente A. quod non est, nisi actus immanens Deo, & tamen non gratificaret ipsum in A. aliquo actu transeunte extra, si in æternitate vellet remittere in A. & tamen non vellet in æternitate gratificare pro A. quia primum nihil dicit, nisi negationem actus positivi, qui est velle punire, secundum autem dicit actum alium positivum. Hæc ille.

Interim in aliquo sensu, remissionem culpæ potest appellari mutationem rationis, per se manifestum fit ex his, quæ ibidem scribit n. 18. Ad rationes, inquit, in oppositum. Ad primam dico, quòd sicut reatus, vel planus obligatio ad penam, quæ sola manet post transitum actus interioris & exterioris in peccato est ens, quia rationis; & sic est ens positivum: & per consequens non reatus, vel non obligatio, vel non debitum est privatio entis rationis; & ita si esset alibi transitus rationis ab obligatione ad non obligationem, illa esset mutatio rationis privativa vel dependiva: sed illa nusquam est, nec in actu voluntatis, nec in obiecto ut obiectum est, nec in obiecto ut extra, nisi dicatur, quòd pro tanto est in obiecto extra, pro quanto illud obiectum est in illo nunc, pro quo actus voluntatis divina respicit illud obiectum, & tunc obiectum extra transeire à non esse in isto nunc, ad esse in illo nunc, est concomitantem mutari mutatione rationis ab obligatione ad non obligationem.

Quæstio ergo est de nomine, an expulsiō culpæ sit vocanda mutatio rationis, an non. Ad nostrum intentum sufficit, quòd non coincidat cum infusione gratiæ, sed infusio gratiæ sit vera & realis mutatio, distincta physice ab expulsiōne culpæ, seu magis proprie loquendo, à remissione culpæ, ut notat Scotus 4. dist. 16. q. 2. n. 4. quia remittere significat decretum Dei, quòd nos putamus necessarium. Hinc Trident. sess. 5. in Decreto de Peccato originali can. 5. non dicit per gratiam, quæ in Baptismo confertur, expelli, five, deleri reatum originalis peccati, sed, remitti.

Dices;

Dices; quamvis peccatum non sit physica privatio gratiæ, saltem est moralis privatio: ergo unica mutatio à peccato ad gratiam: ergo non poterit peccatum remitti sine infusione gratiæ.

Respon. neg. utramque Conseq. quia si est privatio tantum moraliter expellat peccatum: ergo requiritur actus voluntatis divini annectens illum effectum gratiæ: ergo secluso tali actu, jam poterit esse remissio peccati sine gratiâ, & vice versâ, gratiâ sine remissione peccati: ergo non præcisè ex voluntate, quâ infunditur gratiâ, tollitur illa privatio, quæ est peccatum; sed ex voluntate extrinseca, quâ statuitur repugnantia inter peccatum & gratiam; ac proinde neque productio formæ in esse entis, aut ipsa formæ considerata, tollit peccatum; sed forma subsistit divini institutioni: sic autem considerata infert duplicem mutationem, naturalem, & institutam, sicuti duplex est in ipsa esse, scilicet naturale, & institutum; veluti in aqua Baptismatis lavare, & sanctificare.

Itaque in esse morali gratiâ æquivaleret pluribus formis, nempe tot, quot sunt peccata remittenda; adeoque tot sunt remissiones, quot peccata; quamvis sit unica infusio in esse physico, quæ non tollit formaliter physice, nisi privationem physicam gratiæ præexistentem.

Et verò quid manifestius, quàm etiam de factò dari infusionem gratiæ sine remissione peccatorum, v. g. quando homo justus auget gratiam habitalem per bona opera meritoria de condigno gratiæ & gloriæ? Igitur justificatio connotat remissionem peccatorum secundum præsentem subjecti dispositionem, non autem ex præcisâ ratione justificationis, quatenus dicit motum ad justitiam.

Quis ergo adhuc dubitet, remissionem peccatorum esse effectum distinctum à justificatione? Scriptum quippe novimus: Qui iustus est iustificatur adhuc, & sanctus sanctificatur adhuc. Apocal. ult. v. 11. & Rom. I. v. 17. Iustus ex fide vivit. Si iustus vivit, non indiget remissione peccatorum mortalium, quæ sunt mors animæ; & tamen iustificatur adhuc, per infusionem utique gratiæ abque remissione peccatorum. Ergo justificatio est quid realiter & physice distinctum ab illa remissione, etiam dum simul perficiuntur.

Si autem à me quæritur, quem ordinem perfectionis inter se habeant. Respondeo cum Scotò 4 dist. 16. qu. 2. nu. 18. infusionem gratiæ esse perfectiorem, & primariò à Deo intentam. Vide verba Scoti supra n. 379. Idem docet 4. dist. 1. qu. 6. nu. 9. ibi

Adde etiam contra secundam opinionem, quod principaliter intenditur gratiâ in Circumcisione, quod probo; quia agens secundum rectam rationem principalis intendit perfectionem, quàm carentiam defectus sive imperfectionis: quia non intendit illam carentiam nisi propter perfectionem: Deus ergo in instituyendo Circumcisionem (cum sit agens secundum rectam rationem) principalis intendit perfectionem positivam, puta gratiam, quàm carentiam imperfectionis; id est, peccati originalis. Hæc ille.

Contraria nihilominus sententia videtur esse D. Augustini lib. 19. de Civit. c. 17. ibi: Ipsa nostra iustitia, quamvis vera sit propter verum bonum finem, ad quem refertur, tamen tanta est in hac vita, ut potius remissione peccatorum conflet, quàm perfectione virtutum.

Respondet Felix de Grat. cap. 8. diff. 10. n. 6. quod Augustinus non comparat infusionem gratiæ cum expulsionem peccati, sed ait, quod iustitia nostra quoad durationem rarò est constans, & rarò perficitur; nam homo sæpè cadit, & iterum resurgit; & ita magis perseverat remissio peccati, quàm perfectio virtutis; nam quamvis non peccemus, tamen non semper augetur virtus. Hucusque Felix.

Colligitur hæc expositio ex iis, quæ immediate subiiciuntur: Testis, inquit Augustinus est oratio totius civitatis Dei, quæ peregrinatur in terris. Per omnia quippe membra sua clamat ad Deum: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Nec pro eis est efficax hæc oratio, quorum fides sine operibus mortua est, sed pro eis, quorum fides per dilectionem operatur. Quia enim Deo quidem subdita, in hac tamen conditione mortali, & corpore corruptibili, quod aggravat animam, non perfecte virtus ratio imperat: ideo necessaria est iustis talis oratio. Loquitur ergo Augustinus non de remissione peccatorum mortalium, & prima infusione gratiæ sanctificantis, sed remissione peccatorum venialium, & de profectu in virtutibus.

Arguitur secundò ex Scriptura 1. Joannis 3. v. 5. Scitis quia ille apparuit, ut peccata nostra tollerent. Et v. 8. In hoc apparuit filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. Ergo præcipuum intentum in redemptione Christi Domini fuit remissio peccati.

Respondeo, ex illis Scripturis nihil aliud colligi, quàm remissionem peccati fuisse intentam à Christo. Et quamvis Scriptura ibi non meminerit infusionis gratiæ, illam tamen satis expressit, tamquam finem primarium, ad Ephes. 1. vers. 3. & sequentibus: Benedictus, inquit, Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate. Qui

402. Pro opposita sententia adducitur D. Aug.

Responso Felicitis,

403. que colligitur ex verbis quibusdam

404. Objectio ex Script. 1. Joan. 3.

Responso,

Ephes. 1.

prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis sue, in laudem gloriæ gratiæ sue, in qua gratificavit nos in dilecto filio suo. Ecce finis primarius. Sequitur: In quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum secundum divitiis gratiæ eius.

405. Unde quamvis Christus pro peccatis nostris satisfecerit merendo; possumus tamen in eius operibus distinguere rationem satisfactionis, & meriti, & dicere, quod quatenus satisfactoria, principaliter ad remissionem peccatorum ordinabantur; quatenus verò meritoria, propter gratiam, & gloriam nobis obtinendam, præcipue offerebantur, & quod hic finis fuit primarius respectu Christi; remissio autem peccati secundarius, & quasi remotio impedimenti.

Quidquid sit de hoc ordine perfectionis inter infusionem gratiæ, & remissionem peccati, sufficit ad veritatem nostræ Conclusionis, quod non sint unica mutatio, quemadmodum illuminatio & expulso tenebrarum; adeoque saltem per Deum ab invicem possint separari, quamvis de facto nunquam separantur in justificatione peccatoris.

406. Sed numquid exinde sequitur, Deum posse remittere peccata mortalia absque mutatione ulla physica peccatoris? Sequitur planè, sed inadæquatè, nimirum quantum est ex parte infusionis gratiæ. Interim manet aliqua difficultas ex parte meriti sive actus retractationis, qui videtur nonnullis necessarius ad peccati remissionem, etiam de potentia Dei absoluta. Itaque erit

CONCLUSIO VII.

De potentia Dei ordinata non remittitur adulto peccatum mortale sine omni ejus merito.

407. Non dubito de veritate hujus Conclusionis, propter Scripturam sacram, quæ infinitis propemodum locis requirit actum Pœnitentiæ ad remissionem peccati, ut patet ex alibi dictis; ille autem actus est meritum, si non de condigno, saltem de congruo. Loquor de peccatore adulto; nam certum est parvulis in Baptismo remitti peccatum absque proprio merito, cujus sunt incapaces.

Hanc Conclusionem sic intellectam, nuppiam negavit Scotus, neque primus fuit illius meriti inventor. Doctorem Subtilem requirere actum Pœnitentiæ ad remissionem pec-

cati mortalis, demonstravimus sect. 4. concl. 1. Porò illum actum, dum justificat extra Sacramentum, expressè vocat meritum de congruo 4. dist. 14. q. 2. n. 14. ibi: Iste motus dicitur Attritio, & est dispositio, sive meritum de congruo ad deletionem peccati mortali. Et n. 15. ibi: Potest ergo dici, quod Deus disponit per Attritionem in aliquo tempore, tanquam per aliquod meritum de congruo in aliquo instanti dare gratiam, & pro illa Attritione, ut pro merito iustificat, sicut est meritum iustificationis.

Et quamquã hujusmodi Attritio non sit necessaria in Sacramento, ut docet Scotus 4. dist. 14. q. 6. n. 6. & 7. sed sufficit operis exterioris cum amotione interioris impedimenti, id est cum voluntate suscipiendi Sacramentum Ecclesiæ, & sine obice peccati mortalis actualiter sibi facti, vel in voluntate inherens; equidem numquam negavit Doctor, illam voluntatem suscipiendi Sacramentum, & aliqualem displicentiam peccati, cujus meminit ibidem n. 9. dicens: Concedo ergo, quod ante perceptionem dignam Penitentis oportet suscipiari vel simpliciter, & tunc per Penitentis Sacramentum non deletur peccatum, sed gratia que infusa augetur, vel suscipiari secundum quod, scilicet ut habeat aliqualem displicentiam de peccatis, & propositum cavendi de cetero, & veli suscipere Sacramentum Penitentis, in quo Attritio sit Contritio: illam, inquam, displicentiam, nuppiam gentium simpliciter negavit esse meritum de congruo; meritum, inquam, aliqualè; quamvis non tale, ut ei debeat justificatio ante susceptionem Sacramenti.

Et verò quid aliud requiritur ad meritum de congruo, quàm ut sit opus liberum, honestum, & si fiat respectus ad præmium supernaturale, procedens à gratia? Hæc autem omnia conveniunt illi aliquali displicentiæ, quæ requiritur cum Sacramento ad justificationem, ut ex dictis supra luce meridiana illustrius est.

Ceterùm, meritum congruum agnovit D. Augustinus pluribus locis lib. de Prædest. SS. c. 2. ibi: Quis autem dicat, eum, qui iam cepit credere, ab illo, in quem credit, nihil mereri? Quasi diceret, nullus hoc audeat dicere. Epist. 106. sic scribit: Si quis dixerit quod gratiam bene operandi fides mereatur, negare non possumus, immo verò gratissime consistemus. Et Epist. 105. Christus non pro nullis, ut homines condentur; sed pro impiis mortuus est, ut iustificarentur; quippe homo erat, qui dicebat: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratiæ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum: Possunt quidem dicere remissionem peccatorum esse gratiam, quæ nullis præcedentibus meritis (condignis) datur. Quæ enim boni meriti (condigni) habere possunt peccatores? Sed tamen nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito (congruo) est, si fides eam impetrat. Neque enim nisi